

EXPUNERE DE MOTIVE

Art. 148 alin. 1 lit. h din Codul de procedura penala reprezinta temeiul juridic invocat de procurori si judecatori in scopul dispunerii masurii arestarii preventive, care este cel mai des invocat.

Forma actuala a textului pastreaza, in cea mai mare masura, viziunea asupra masurii arestarii preventive a statului comunist, creand posibilitatea realizarii unor abuzuri de catre procurori si judecatori. Mai mult decat expresia unei viziuni totalitare asupra stiintei dreptului procesual penal, textul intra in conflict direct cu normele constitutionale, precum si cu dispozitiile privind arestarea preventiva care sunt dispuse in special de art. 5 alin. 3 din Conventia Europeana a Drepturilor Omului.

Prezentam mai jos principalele motive:

1. Cuprinsul textului actual este: ***„Masura arestarii inculpatului poate fi luata daca sunt intrunite conditiile prevazute de art. 143 si numai in vreunul din urmatoarele cazuri: h) inculpatul a savarsit o infractiune pentru care legea prevede pedeapsa detentiunii pe viata alternativ cu pedeapsa inchisorii sau pedeapsa inchisorii mai mare de 4 ani si exista probe certe ca lasarea sa in libertate prezinta un pericol concret pentru ordinea publica.”***

Este evident ca sintagma **„inculpatul a savarsit o infractiune”** este neconstitutionala, in raport cu art. 23 alin. 12 din Constitutie, care exprima principiul prezumtiei de nevinovatie. Astfel, fiind vorba de o masura preventiva, nu se poate pretinde la momentul luarii masurii ca inculpatul **„a savarsit infractiunea”** deja, inainte de terminarea procesului penal, in toate fazele sale. Savarsirea infractiunii presupune administrarea tuturor probelor acuzarii si apararii, stabilirea incadrarii juridice in mod definitiv, precum si existenta pericolului social al infractiunii, in toate caile de atac prevazute de lege.

2. Daca la momentul luarii masurii preventive textul legal obliga la constatarea faptului ca **„inculpatul a savarsit infractiunea”** deja, se incalca si Art. 24 din Constitutie, privind garantarea dreptului la aparare.

3. Propunerea legislativa adopta textul privitor la masura arestarii preventive din Conventia Europeana a Drepturilor Omului, si anume art. 5 alin. 1 lit. c), care dispune: **„Orice persoana are dreptul la libertate si siguranta. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu exceptia urmatoarelor cazuri si potrivit cailor legale: c) (...) atunci cand exista motive verosimile de a banui ca a savarsit o infractiune (...).”** (celelalte cazuri dispuse de CEDO sunt aratate in celelalte temeiuri din art. 148 C. proc. pen. n.n.).

Conventia adauga sintagma „**exista motive verosimile de a banui**” ca inculpatul a savarsit o infractiune, tocmai pentru prezervarea principiului prezumtiei de nevinovatie si a garantarii dreptului la aparare.

Potrivit Art. 20 din Constitutia Romaniei, CEDO facand parte din dreptul intern, dispozitiile Conventiei au „**au prioritate fata de legile interne**”:

„(1) Dispozitiile constitutionale privind drepturile si libertatile cetatenilor vor fi interpretate si aplicate in concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care Romania este parte. (2) Daca exista neconcordanțe între pactele si tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care Romania este parte, si legile interne, **au prioritate reglementarile internationale**, cu exceptia cazului in care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile.” (Art. 20 din Constitutie).

Pe cale de consecinta, Art. 148 alin. 1 lit. h) C. proc. pen. este neconstitucional si fata de prevederile Art. 20 din Constitutie, raportat la Art. 5 lit. c) din CEDO, iar modificare lui se impune cu necesitate si de urgenta.

4. Textul a carui modificare o sustinem dispune si o alta conditie: infractiunea savarsita de inculpat sa fie pedepsita de lege cu „**pedeapsa detentiunii pe viata alternativ cu pedeapsa inchisorii sau pedeapsa inchisorii mai mare de 4 ani**”. Aceasta prevedere este, de asemenea, in contradictie cu art. 5 lit. c) din CEDO, care nu se refera la vreo conditionare cu privire la cuantumul pedepselor prevazute de lege.

Situatia prevazuta de Conventie este mai favorabila persoanelor cercetate, astfel ca, fata de prevederile Art. 20 din Constitutie textul Conventiei se aplica „**cu prioritate fata de legea interna**”.

Stabilirea cuantumului pedepselor infractiunilor, ca si conditie pentru arestul preventiv (pedeapsa inchisorii mai mare de 4 ani) **nu poate fi acceptata si din alte motive:**

a) textul vorbeste de o infractiune care a fost savarsita **in mod prezumtiv**, deoarece legea prevede ca oricand procurorul sau judecatorii, in fata instantei, **pot schimba incadrarea juridica**. Astfel, arestarea preventiva dispusa in temeiul unei incadrari **care poate fi schimbata oricand**, incurajeaza abuzul: procurorul poate face o incadrare provizorie grava, dar neconforma, aparat de faptul ca are dreptul de a o schimba mai tarziu, tocmai pentru a-l putea aresta pe inculpat, chiar daca acesta nu a savarsit acea infractiune. Textul loveste cu precaritatea procesul penal.

b) cuantumul pedepsei, ca si conditie legala, nu are nici o legatura cu vinovatia, cu persoana inculpatului sau faptele pretinse supuse cercetarii;

c) chiar si in conditiile in care infractiunea se pedepseste cu o pedeapsa mai mare de 4 ani (limita maxima a pedepsei), judecatorul poate dispune condamnarea pentru o pedeapsa mai mica, **pericolul social al infractiunii fiind stabilit de instanta, pentru o persoana anume si pentru o fapta anume, nefiind un dat**.

d) marea majoritate a infractiunilor din Codul penal sunt pedepsite cu pedepse mai mari de 4 ani, ceea ce confera procurorilor si judecatorilor o plaja nepermis de mare de posibilitati pentru arestarea preventiva, cu toate ca masura arestarii preventive **este o masura exceptionala**.

In aceste conditii, adoptarea textului asa cum este prevazut de Conventia Europeana a Drepturilor Omului reprezinta solutia optima, de altfel obligatorie potrivit art. 20 din Constitutie.

5. Adaugarea in text a trimiterii la Art. 136 alin. (8) din C. proc. pen. este necesara, deoarece procurorii si judecatorii nu tin seama, de regula, de persoana celor inculpati, realizand numeroase abuzuri. Prin trimiterea la acest articol, magistratii vor fi obligati sa motiveze luarea masurii arestului preventiv tinand seama si de „**sanatatea, varsta, antecedentele si alte situatii privind persoana fata de care se ia masura**”. Abuzurile vor fi limitate in aceste conditii, persoane onorabile fiind arestate ca razbunare politica sau prin exercitarea unor alte tipuri de imixtiune.

Propunerea legislativa este necesara in scopul reglementarii arestului preventiv ca o masura de exceptie, potrivit normelor europene, traditia procurorilor si judecatorilor comunisti care folosesc inca aceasta masura ca pe o pedeapsa penala urmand a fi abandonata.

Adoptarea propunerii este de o importanta cruciala, atat pentru respectarea drepturilor si libertatilor cetatenilor, dar si pentru credibilizarea actului de justitie si limitarea abuzurilor care se nasc atunci cand legile totalitare sunt inca in vigoare.

LAVINIA SANDRU,

AURELIAN PAVELESCU,

COZMIN GUSA,

